

FACTSHEET DISCRIMINATIE EN SEKSUELE GERICHTHEID

Homoseksualiteit en bisexualiteit

Homoseksualiteit is de benaming voor een seksuele voorkeur voor mensen van hetzelfde geslacht ('homos' is Grieks voor 'gelijk' en 'sexus' Latijn voor 'geslacht'). Een man die op mannen valt, wordt homoseksueel of homo genoemd. Een vrouw die op vrouwen valt, wordt lesbisch of lesbische genoemd. De term homo of homoseksueel wordt soms ook gebruikt om vrouwen die op vrouwen vallen mee te benoemen. Daarnaast zijn er ook mensen die op mannen en op vrouwen vallen. Zij worden biseksueel genoemd. Homo- of bisexualiteit kan zich op verschillende manieren uiten: in gedrag, gevoelens of identiteit. Het is belangrijk om dit onderscheid te maken: want niet iedereen die homoseksuele gevoelens heeft, heeft ook homoseksueel contact (gedrag), en/of noemt zichzelf homoseksueel (identiteit). Ook is het mogelijk dat iemand homoseksueel contact heeft, zonder homoseksuele gevoelens te hebben.

Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuelen worden ook wel aangeduid met de afkorting LHB's, waar de L staat voor lesbische vrouwen, de H voor homoseksuele mannen en de B voor biseksuelen. Vaak wordt daar nog de T van Transgender aan toegevoegd: LHBT. In deze factsheet wordt echter alleen ingegaan op discriminatie van LHB's (er is een aparte factsheet over transgenders). LHB's worden geconfronteerd met diverse vormen van discriminatie alleen op grond van hun homo- of bisexualiteit (de juridische term daarvoor is 'seksuele gerichtheid'). Het kan daarbij gaan om geweldsdelicten, pesterijen in de buurt, in het onderwijs of op de werkvloer, of uitgescholden worden op straat

Bescherming tegen discriminatie

De Nederlandse wetgeving beschermt homoseksuele mannen, lesbische vrouwen en biseksuele mannen en vrouwen tegen ongelijke behandeling alleen vanwege het feit dat zij een andere seksuele gerichtheid hebben. Sinds 1994 is in Nederland de Algemene Wet gelijke behandeling (AWGB) van kracht. Deze wet biedt bescherming aan mensen die gediscrimineerd worden op onder meer de grond seksuele gerichtheid. De AWGB geldt voor de volgende terreinen:

- Arbeid (bijvoorbeeld bij werving en selectie, arbeidsbemiddeling, ontslag en omgang op de werkvloer);
- Goederen en diensten (bijvoorbeeld bij wonen, gezondheidszorg, onderwijs, financiële dienstverlening, sporten en uitgaan);
- Het vrije beroep (bijvoorbeeld freelancers en zelfstandig ondernemers, zoals makelaars, artsen en architecten);
- Lidmaatschap vakbond of vereniging van beroepsgenoten (personen die belemmerd worden om lid te worden van een vakbond of een vereniging van beroepsgenoten kunnen hierop een beroep doen);

De AWGB bevat een constructie waarmee een school met een religieuze grondslag homoseksuele en lesbische leerlingen en docenten kan weigeren of wegsturen. Deze constructie wordt de enkele-feitconstructie genoemd. Op 27 mei 2014 heeft de Tweede Kamer een wet aangenomen die deze constructie afschaft. De Eerste Kamer moet zich nog uitspreken over het wetsvoorstel.

Het strafrecht biedt bescherming tegen bedreiging en geweld. Artikelen 137c tot en met 137f van het Wetboek van Strafrecht benoemen hetero- of homoseksuele gerichtheid als grond voor bescherming tegen belediging of het aanzetten tot haat of discriminatie. Artikel 429quater van het wetboek van strafrecht verbiedt discriminatie op grond van hetero- of homoseksuele gerichtheid uitoefening bij uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf.

Op internationaal niveau wordt seksuele gerichtheid niet als een discriminatiegrond erkend. Om hieraan iets te doen zijn in 2006 de Yogyakarta Beginselen opgesteld: uitgangspunten voor de toepassing van de internationale wetten voor de mensenrechten met betrekking tot seksuele gerichtheid of oriëntatie en transseksualiteit (www.yogyakartaprinciples.org, 2007). Omdat de beginselen geen verdrag zijn, hebben zij geen rechtsgeldigheid. Wel worden de beginselen door mensenrechtenorganisaties en activisten ingezet om de situatie van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen wereldwijd te verbeteren.

De maatschappelijke acceptatie van homoseksualiteit

Diverse onderzoeken hebben de maatschappelijke acceptatie van homoseksualiteit in Nederland in kaart gebracht. Dit gebeurt aan de hand van enquêteonderzoek gehouden onder de hele bevolking. Uit een recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat slechts een kleine groep Nederlanders afwijzend tegenover homoseksualiteit staat. Een peiling uitgevoerd in 2012 wijst uit dat vier procent van de Nederlandse bevolking van zestien jaar en ouder homoseksualiteit afkeurt. Daarmee is Nederland één van de meest homovriendelijke landen van Europa (Keuzenkamp & Kuyper, 2013). Praktiserend religieuzen (christenen en moslims) hebben de meeste moeite met homoseksualiteit. 26 procent van de mensen die één keer per week naar de kerk gaan staat afwijzend tegenover homoseksualiteit. Deze positieve houding is een stuk minder als men daadwerkelijk met homoseksueel gedrag geconfronteerd wordt. Tegenover homoseksuele uitingen is men minder tolerant dan tegenover heteroseksuele uitingen: 29 procent van de ondervraagden zegt het aanstootgevend te vinden om twee mannen zoenend op straat te zien, terwijl veertien procent daar moeite mee heeft als het om een man en een vrouw gaat (Keuzenkamp & Kuyper, 2013). De maatschappelijke acceptatie van homoseksualiteit is dus groot. Echter, tegenover homoseksueel gedrag is men duidelijk minder toleranter dan tegenover heteroseksueel gedrag.

Gevoelens en ervaringen van onveiligheid en discriminatie

Ook al scoren inwoners van Nederland relatief hoog wat betreft de maatschappelijke acceptatie van homoseksualiteit in onderzoeken: homoseksuele mannen en lesbische vrouwen voelen zich duidelijk onveiliger dan heteroseksuele mannen en vrouwen. Zo voelt 37,9 procent van de homoseksuele mannen zich wel eens onveilig, tegenover 28,3 procent van de heteroseksuele mannen (CBS, 2014). Het verschil bij vrouwen is geringer: 51,3 procent van de homoseksuele vrouwen voelt zich wel eens onveilig tegen 47,2 procent van de heteroseksuele vrouwen. In 2010 heeft 29 procent van de homoseksuele mannen en 23 procent van de lesbische vrouwen in de openbare ruimte vervelende reacties gekregen die te maken hadden met hun seksuele voorkeur (Keuzenkamp, Kooiman & Van Lisdonk, 2012). Het gaat daarbij om afkeurende blikken, uitgescholden worden en flauwe grappen. Drie procent van de homoseksuele mannen werd bedreigd in 2010.

In 2014 publiceerde het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een onderzoek naar discriminatie-ervaringen (Andriessen, Fernee & Wittebrood, 2014). Voor dit onderzoek vulden 12.000 inwoners van Nederland een enquête in. Uit dit onderzoek blijkt dat 42 procent van de homoseksuele mannen en 39 procent van de lesbische vrouwen in het jaar dat vooraf ging aan het onderzoek tenminste één discriminatie-ervaring heeft gehad. Het gaat dan vooral om negatieve bejegening; uitgescholden of nageroepen worden op straat of in het verkeer en in de woonomgeving worden gepest.

Discriminatie-ervaringen of de angst gediscrimineerd of niet geaccepteerd te worden, kunnen ervoor zorgen dat LHB's niet voor hun seksuele gerichtheid uitkomen. Een deel van de LHB's komt niet uit altijd uit voor zijn seksuele gerichtheid (Keuzenkamp, 2010). Voor veel LHB's is het moeilijk om voor het eerst uit de kast te komen. Sommigen wachten daar jaren mee, nadat zij voor zichzelf hebben bepaald dat zij niet heteroseksueel zijn. Onveiligheidsgevoelens, ervaringen met discriminatie en het verhullen van de seksuele gerichtheid zorgen voor gemiddeld meer stress onder

LHB's dan onder heteroseksuelen. Deze vorm van stress wordt ook wel minority stress of minderheidsstress genoemd.

Meldingen van discriminatie

Discriminatie-ervaringen kunnen worden gemeld bij een antidiscriminatievoorziening (ADV), maar uit onderzoek weten we dat gemiddeld slechts één op de acht discriminatie-ervaringen ergens wordt gemeld (Andriessen, Fernee & Wittebrood, 2014). In 2012 ging acht procent van de meldingen bij ADV's over discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Dat waren 456 meldingen in totaal (CBS, 2013). De politie registreerde in 2012 1143 discriminatie-incidenten op grond van seksuele gerichtheid (Tierolf et al., 2013). Dat is 27 procent van het totale aantal geregistreerde discriminatie-incidenten. Het betekent dat elke week meer dan twee aangiftes worden gedaan van incidenten bij de politie gericht tegen LHB's. Deze incidenten betreffen belediging, uitsluiting, bedreiging en mishandeling. Het kan ook gaan om zeer gewelddadige incidenten. Zulke incidenten duiden erop dat homoseksualiteit niet zo geaccepteerd is als blijkt uit opinieonderzoeken.

Onderwijs en de woonomgeving

Er zijn twee maatschappelijke terreinen die de laatste jaren extra maatschappelijke aandacht trekken als het gaat om de acceptatie van homoseksualiteit: het onderwijs en de woonomgeving.

In het onderwijs staan veel leerlingen afwijzend tegenover homoseksueel gedrag. Zo vindt zeven procent van de scholieren in het basisonderwijs het vies als een jongen en een meisje zoenen, terwijl maar liefst 43 procent twee zoenende jongens vies vindt en 40 procent twee zoenende meisjes, dezelfde patronen zijn in het voortgezet onderwijs te vinden (Keuzenkamp & Kuyper, 2013). Onderzoek van het ITS te Nijmegen wijst uit dat LHB-personeel en LHB-leerlingen zich gemiddeld onveiliger voelen dan heteroseksuele personeelsleden en leerlingen (Mooij, Fettelaar & De Wit, 2012). LHB-schoolpersoneel en heteroseksueel schoolpersoneel verschillen niet van elkaar wat betreft de mate van ernst in gerapporteerde geweldervaring. LHB-leerlingen en heteroseksuele leerlingen verschillen wel naar mate van rapportage van ervaren geweld: in 2008 en 2010 zeggen LHB-leerlingen méér geweld op school te ervaren dan heteroseksuele leerlingen. Zelfdoding komt onder LHB-jongeren meer voor dan onder heteroseksuele jongeren. De voornaamste risicofactor voor suïcidaliteit onder LHB-jongeren is dat zij gepest worden op school vanwege hun seksuele gerichtheid (Van Bergen et al., 2013).

Uit de Veiligheidsmonitor 2013 van het Centraal Bureau voor de Statistiek komt naar voren dat homoseksuelen en lesbiennes zich in de eigen buurt duidelijk onveiliger voelen dan heteroseksuele mannen en vrouwen (CBS, 2014). Diverse incidenten rond het pesten van homoseksuele buurtbewoners trokken veel media-aandacht. Een bekend voorbeeld is het wegpesten van een homostel uit de Utrechtse wijk Leidsche Rijn (COC, 2010). Deze zaak trok veel media-aandacht. Een onderzoek naar zulke incidenten in de buurt wijst op de spanning tussen enerzijds het (vaak moeilijk juridisch bewijsbare) discriminatoire karakter van het geweld en het streven naar een leefbare oplossing. In veel gevallen leidt het geweld uiteindelijk tot de verhuizing van de slachtoffers.

Beleid overheid

De Nederlandse voert een beleid voor de emancipatie van LHB's. De meest recente nota van de landelijke overheid is uitgekomen in 2013 en bestrijkt de periode 2013-2016 (Ministerie van OCW, 2013). Deze nota zet vooral in op het vergroten van de veiligheid voor LHB's. Het bestrijden van discriminatie wordt daarbij uitdrukkelijk genoemd. Ook diverse gemeenten voeren een homo-emancipatiebeleid (MOVISIE, 2014)

Om de acceptatie van homoseksualiteit in het onderwijs te vergroten heeft de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de pilot "Sociale veiligheid LHBT-jongeren op school" opgezet die in de schooljaren 2012/13 en 2013/14 is uitgevoerd op ruim 130 scholen. De pilot bestaat uit verschillende onderdelen zoals voorlichting door gastdocenten, lessen in omgangsvormen voor leerlingen, training voor leraren en aandacht voor nazorg en betrokkenheid van ouders. Een evaluatieonderzoek naar deze pilot concludeert dat aandacht voor LHBT's voor meer acceptatie zorgt: scholieren hebben hierdoor minder moeite met LHBT's, met name in het basisonderwijs (Buck & Van der Sman, 2014). Daarnaast zijn leerlingen in het voortgezet onderwijs die lesbische, homoseksuele of biseksuele gevoelens hebben, zich veiliger gaan voelen in de klas.

Wat kan je doen als je als LHB'er wordt gediscrimineerd?

Uitgescholden op straat? Gepest door de burens? Collega's op je werk die nare dingen tegen je zeggen, omdat je homoseksueel bent? De kans is groot dat het om een verboden onderscheid gaat. Kom in actie!

Meld het bij RADAR. We kijken samen wat we kunnen doen om je situatie te verbeteren. Bijvoorbeeld een gesprek met je werkgever. Of aangifte doen bij de politie. Of een klacht indienen bij het College voor de Rechten van de Mens. Ook als je geen stappen wilt ondernemen is het belangrijk om je ervaring te melden. Dankzij je melding kunnen wij ongelijke behandeling in kaart brengen, voorkomen en bestrijden.

Zie voor meer informatie:

- Het COC Nederland is een vereniging die sinds 1946 opkomt voor de emancipatie en belangen van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders (LHBT's). [Website COC Nederland](#).
- Een Gay Straight Alliance, oftewel een GSA, is een groep van homo- en heteroleerlingen die acties op touw zet in het voortgezet onderwijs om scholen veiliger te maken voor LHBT-leerlingen. [Website GSA](#).
- Natuurlijk Samen is een Gay Straight Alliance, een samenwerkingsverband tussen organisaties om samen de veiligheid van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT's) in de buurt te verbeteren. [Website Natuurlijk Samen](#).
- Bij de politie kun je aangifte doen van discriminatie. De politie heeft een speciale webpagina over discriminatie. [Website](#). Roze in blauw is het netwerk binnen de Nederlandse politie dat de belangen van homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders. [Website](#).
- RotterdamV is het Rotterdamse kenniscentrum voor homo-emancipatie. Het biedt training, advies en ondersteuning in het werken aan de sociale acceptatie en veiligheid voor LHBT's. RotterdamV biedt ook hulpverlening door middel van persoonlijke gesprekken. [Website](#).

EEN KLACHT OVER DISCRIMINATIE MELDEN OF ADVIES VRAGEN?

RADAR is op verschillende manieren te bereiken:

Telefonisch: Via het landelijke telefoonnummer 0900- 2354 354 (10 ct/pm)

Website: Via de website www.radar.nl, middels de knop 'discriminatie melden'

Email: Stuur een email naar info@radar.nl

App: Download de gratis 'Meld Discriminatie Nu' app. Verkrijgbaar in Play Store en iOS

Afspraak: Maak een afspraak op een van onze kantoren in: Tilburg (013-8200212), Den Bosch (073-7440118) of Rotterdam (010-4113911)

Schriftelijk: Postbus 1812, 3000 BV Rotterdam

Zie de website www.discriminatie.nl voor de antidiscriminatievoorziening van uw gemeente.

Bronvermelding

Andriessen, I., Fernee, H., & Wittebrood, K. (2014). *Ervaren discriminatie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. [Hele document](#)

Bergen, D. van, Bos, H., Lisdonk, J. van, Keuzenkamp, S. & Sandfort, T. (2013). Victimization and suicidality among Dutch lesbian, gay, and bisexual youths. *American journal of public health*, 103, 1, pp. 70-72. [Hele document](#).

Bucx, F. & Sman, F. Van der (2014). *Anders in de klas. Evaluatie van de pilot Sociale veiligheid LHB-jongeren op school*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). [Hele document](#).

CBS (2013). *Registratie discriminatieklachten 2012 : Methode en uitkomsten*. Den Haag / Heerlen: Centraal bureau voor de Statistiek (CBS). [Hele document](#).

CBS (2014). *Veiligheidsmonitor 2013*. Den Haag / Heerlen: Centraal bureau voor de Statistiek (CBS). [Hele document](#).

Keuzenkamp, S. (red) (2010). *Steeds gewoner, nooit gewoon. Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel planbureau (SCP). [Hele document](#).

Keuzenkamp, S., Kooiman & Lisdonk, J. van (2012). *Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland*. Den Haag: Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP). [Hele document](#).

Keuzenkamp, S. & Kuyper, L. (2013). *Acceptatie van homoseksuelen, biseksuelen en transgenders in Nederland 2013*. Den Haag: Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP). [Hele document](#).

Ministerie van OCW (2013). *Hoofdlijnenbrief Emancipatiebeleid 2013-2016*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. [Hele document](#).

Mooij, T., Fettelaar, D. & Wit, W. de (2012). *Sociale onveiligheid van LHB schoolpersoneel en LHB leerlingen*. Nijmegen: ITS - Radboud Universiteit Nijmegen. [Hele document](#).

MOVISIE (2014). *Samenvatting Lokaal LHB-beleid per gemeente*. Utrecht: MOVISIE. [Hele document](#).

Tierolf, B., Hermens, N., Drost, & Vos, L. van der (2013). *Poldis rapportage 2012, met themarapportage antisemitisme*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. [Hele document](#).

Www.yogyakartaprinciples.org (2007). *Yogyakarta Principles. Principles on the Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity*. [Engelstalige officiële versie](#). [Nederlandstalige versie](#).